

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	==== hivatal ====
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrassy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Vak végrendelete. — Közjegyzői okiratok tömeges érvénytelenítése. — Válasz „a jegyzők magánmunkálkodása“ című cikkekre. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény

(1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek)

története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Kétségtelen, hogy az országbirói értekezlet felhozott indokai sem egyenként, sem együttvéve nem lehettek és nem is voltak döntők, hanem hogy egészen más, be nem vallott, nyomós okokból foglaltak állást intézményünkkel szemben.

El kell ismernünk, hogy az értekezletnek nehéz volt a föladata.

A *jogfolytonosságot* kellett minden áron megóvnia, csak hogy két egymást kizáró *jogfolytonosság* követelte a megóvását. Az egyik a magyar alkotmány folytonossága

volt, amely az 1849-ben megszakadt állapot visszaállítását, az absolut hatalom által eltörölt magyar törvények életbe hívását s természetesen a nemzetre erőszakolt idegen, törvénytelen intézmények kiirtását követelte. Ezen irányban az értekezlet a nemzet hazafias közvéleménye részéről hatalmas nyomásnak volt kitéve.

De viszont tudatában volt annak is, hogy az absolut hatalom korszakában, az 1850—61-ig terjedő időszakban érvényben volt idegen magánjogi törvények alapján keletkezett jogviszonyokat, százezreknek jóhiszemű érdekeit érintenie nem szabad, nehogy a gyakorlati jogéletben kiszámíthatatlan károkkal járó megrázkódtatás idéztessék elő.

Ez volt a *másik* jogfolytonosság: a *magánjog folytonossága*.

A két alternativa közül az értekezlet nem választhatott mereven. Az egyiket tiltotta a józan törvényhozási politika és százezrek magánérdeke; a másikat a hazafiság, a nemzeti állam érdeke.

Mit tett tehát?

A középutat választotta, és ezzel mindkét jogfolytonosságot megóvta, amennyire lehető volt. Az osztrák intézményekből elfogadta: a reálhitelt és az ingatlanok jogi forgalma érdekében tett csekély módosításokkal a *telekkönyvi rendeletet* s az általános osztrák polgári törvénykönyv ezzel kapcsolatos rendelkezéseit. Ezáltal a gyakorlati jogéletet a legveszedelmesebb válságtól kímélte meg. Még könnyebben határozhatta rá magát az *ösiségi patens* fentartására, a magyar örökségi jog visszaállítása és kibővítése mellett, valamint az *úrbéri és földtehermentesítési patens* változatlan recipiálására, minthogy ezeknek elvi alapjait már az 1848. évi törvényhozás megvetette volt!

Megtartotta még, erre vonatkozó hazai törvények hiányában, az *osztrák bányatörvényt* is.

Egyebekre nézve a magyar törvényeket léptette életbe újból, úgy az anyagi, mint az alaki magánjog terén, és amennyire az idő rövidsége és intézkedéseinek ideiglenes, átmeneti természete megengedte, pótolta a meglévő joganyag hiányát.

A közjegyzői intézménynek pedig áldozatul kellett esnie, mert az pusztán alaki törvényen nyugodott, amelynek fentartását a magánjog folytonossága nem követelte, azt tehát veszély nélkül azon idegen törvények közé lehetett sorozni, melyeknek eltörlését a hazafiság követelte. Átgyűrására pedig idő rendelkezésre nem állott!

Igy jött létre egy havi és kilencz napi tanácskozás után az országbirói értekezlet „*ideiglenes törvénykezési rendszabályok*“-nak elnevezett műve, a mit az élet törvénygyanánt fogadott el és követett, sőt amennyiben annak egyes rendelkezéseit a későbbi törvények hatályon kívül nem helyezték, részben még ma is követ. *Egy kissé erőszakos fictio alapján!*

Ugyanis az országbirói értekezlet csak javaslattételre volt kiküldve, törvényhozási joga nem volt, ezzel nem is lehetett felruházva. És megállapodásai mégis törvényerővel birjanak?

Nem volt erre Magyarországon több hasonló eset! Még Werbőczy Tripartituma sem tekinthető ilyennek, mert Werbőczy kapott ugyan királyi utasítást a tényleg divó jog írásba foglalására, aminél nem is tett többet, de az országbirói értekezlet részben egészen új és eredeti jogszabályokat létesített, így a köteles rész intézményét meghonosította, törvénykezési rendtartást, örökösödési eljárást alkotott, és az idegen osztrák törvényrendeleteket fenntartva: recipiált, tehát e részben is törvényhozási munkát végzett.

Igaz ugyan, hogy az értekezlet javaslatait a képviselőház és a főrendiház elfogadták, „ideiglenes kiegészítő gyanánt

használhatóknak“ jelentvén ki, Ő Felsége szintén jóváhagyta, de ezzel nem váltak azok alkotmányos törvényhozási alkotássá, mert azok soha törvényszerű országgyűlési tárgyalás alá nem bocsáttattak, sőt mert a király is törvényesen megkoronázva még nem volt!

Az ideiglenes törvénykezési szabályokat az élet és a judicatura csak úgy fogadhatta el kötelezőknek, hogy a kir. Curia döntvényhozási jogánál fogva az 1861. július 23-án tartott teljes ülésében kimondotta: azoknak saját magára nézve zsinórmértékül való követését.

A kérdésnek nem akarom bolygatni azt az ágát, hogy vajjon volt-e joga a kir. Curiának ily kijelentésre, és hogy ebbeli kijelentése csakugyan bír-e döntvény erejével, mikor sem törvényes birói gyakorlatnak megállapodásairól, sem törvénytárgyalásokról nem volt szó, hanem egészen önálló codificatio jellegét viselő alkotásokról?

Az országbiró a kir. Curia e határozatáról értesítette az ország összes törvényhatóságait a következő körlevéllel:

„A m. kir. Curia a mai napon tartott teljes vegyes ülésében határozatilag kijelentette, hogy az 1861. október hó 20-án kelt legmagasabb diploma által összehívott országbirói értekezlet tanácskozásait, — miután azokat Ő Felsége helybenhagyta és a képviselőház június 22. és a főrendiház július 1-én hozott egybehangzó határozataiban ideiglenes kiegészítő gyanánt használhatóknak kimondotta, — addig, míg a törvényhozás végleg nem intézkedik, zsinórmértékül követendi.“

„Örömömre szolgál arra utalnom, hogy végre lehetővé vált a törvény előtti egyenlőség magas elvének megsértése, a lefolyt 12 év alatt támadt úri jog- és birtokviszonyok megzavarása, a közhitel megrendítése és a jogfolytonosság megszakítása nélkül törvénykezésünket alkotmányos alapokra visszavezetni. A tanácskozmánynak megállapítá-

sait a t. közönségnek hivatalos használat végett megküldöm. Kelt 1861. július 23-án. Apponyi György s. k. országbiró.“

E körlevél folytán a gyakorlat az ideiglenes törvénykezési rendszabályok életbeléptetésének napja gyanánt: 1861. július hó 23-át, az említett curiai ülés napját elfogadta és így *ettől a naptól kezdve tekintendő a közjegyzőségi törvény hatályon kívül állónak*, noha ez több helyen még előbb tényleg megszűnt, mert sok közjegyző működését a hazai bíróságok visszaállításakor 1861. február havában mindjárt önként beszüntette!

Pedig nem hiszem, hogy intézmény valaha tudott volna égetőbb szükségét pótolni, mint a közjegyzőség az 1861. évet követ provisoriumok alatt, a Schmerling-korszakban.

Egyrészt a hiányos, elavult magyar anyagi törvények, az ingadozó szokásjog; másrészt a siralmas alaki igazságszolgáltatás, mely rosszabb volt a régi táblabiró világénál is, és ráadásul mindezekre a zugirászok napról-napra növsáskaseregének garázdálkodása — sohase éreztették jobban, mint akkor, a szakavatott közhitelű tanácsadó nélkülözhetlenségét.

De érheti-e emiatt az országbirói értekezlet tagjait komoly szemrehányás?

Aligha. A nemzet a közjegyzői intézményt eléggé még nem ismerte, mert a középkorban hazánkban is szórva-nyosan tényleg működött és a hiteles helyek intézménye által teljesen leszorított pápai és császári közjegyzőktől eltekintve, az osztrák törvény szerinti alakjában tényleg szervezett tulajdonképeni közjegyzőség alig 1—2 évig állott fenn nálunk, s így a közönség nem is szokhatta meg, és üdvösségét fel nem ismerhette, és így fentartását sem követelte. Az is előre volt látható, hogy a magyar törvény-

hozás alkotmányos működését egyhamar nem fogja megkezdeni, tehát politikai szempontból sem mutatkozott tanácsosnak megengedni, hogy az előző absolut kormány által kinevezett, vagy az 1861. évi eseményeket követő, szintén reactionarius irány által kiszemelendő közegek kezében maradjon egy oly fontos intézmény, amely nemcsak a magánjog terén, hanem a közéletben is fontos szerepet tölt be, mikor az autonomia teljes hiányában és a hatalomtól való szoros szervezeti függőség folytán a közjegyzők a hatalom vak eszközeivé sülyedhetnek volna.

Tekintve, hogy a nemzet az ilyen közjegyzői kar által képviselt intézményt idegenszerűnek, a gyülölt hatalom egyik támaszának tartva, nem részesítette volna abban a meleg bizalomban, amely nélkül egy ennyire a közönségnek szánt intézmény felvirágzása ki van zárva: eltörlése csak természetes volt!

Ne csodálkozzunk tehát rajta, ha ily viszonyok közt az országbirói értekezlet ellenállás nélkül meghajolt „az idegen intézménynek eltörlését követelő nemzeti közóhajtás előtt.“

Az 1861-ben eltörölt közjegyzőséget nem támasztotta fel a provisorium sem. Gyártott vaggonszámra: „törvényeket“, értve ezalatt az 1861. február 26-iki patens szerint „a birodalmi tanács hozzájárulása mellett kelt császári rendeleteket“; boldogított „királyi“ leiratokkal, udvari kancelláriai és helyhatósági rendeletekkel!

Igy pl.: a váltótörvényt módosította, a bányatörvényt magyarázattal kísérte, a családi hitbizomány ügyét szabályozta, a rögtönítelő bíróságokat szervezte, a zsidó házasságok kötésére és felbontására eljárási szabályokat szerkesztett, a birói eljárásra, a zugírázat meggátlására, szóval mindenre kiterjesztette aggodó figyelmét, — *egyedül a közjegyzői intézményről feledkezett meg!*

(Folyt. köv.)

Vak végrendelete.

Közlönyünk áprilisi számában a közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek között közli a vakok végrendeletére vonatkozó 1912: 2892. sz. curiai határozatot, amely szerint:

„az 1876 : XVI. t.-cz. 21. §-a, sem egyéb törvényes rendelkezés ellenkező jogszabályt nem tartalmaz, az állandó birói gyakorlat értelmében pedig vakok magánvégrendeletet is érvényesen alkothatnak“.

És tényleg a Curia állandó gyakorlata szerint a vak ember érvényesen tehet írásbeli magánvégrendeletet is. Így a Curia 1903 : 7968. sz. a. kimondta, hogy „az 1876 : XVI. t.-cz. 21. §-a csak a némák és siketnémák, továbbá a 18 éven alóli kiskorúakra mondja ki azt, hogy azok érvényesen csak kir. közjegyző előtt végrendelkezhetnek, az egyébként végrendelkezési képességgel bíró vakok tehát — tekintettel arra, hogy az 1886 : VII. t.-c. 21. §. c) pontja csak élők közti jogügyletekre vonatkozik, nincsenek elzárva attól, hogy érvényes írásbeli magánvégrendeletet alkothassanak“.

E most idézett curiai határozat kapcsán foglalkozott e kérdéssel Grecksák Károly J. K. 1913 : 41. sz., Holitscher Szigfrid u. o. 44. sz.

A Curia ismételt határozott álláspontja indokoltta és aktuálissá teszi, hogy a kérdés itt ismét felvetessék.

Helyes-e ez a birói állandó joggyakorlat, nem szűkítette-e a Curia a közjegyzői hatáskört az idevágó törvényes intézkedések helytelen magyarázata folytán; avagy ha a birói joggyakorlat helyes de lege lata, miként áll a helyzet de lege ferenda? Ez a kérdés.

A Curia álláspontja támogatására felhívja az 1886 : VII. t.-cz. 21. § c) pontját s ebből azt olvassa ki, hogy az *csak élők közti* jogügyletre vonatkozik. Holott ezen § szószerint azt mondja: okirat által való bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik a vakok által kiállított *minden okiratnál*, amennyiben a jogügylet megkötésénél személyesen járnak el.

Minthogy a vak által kiállított írásbeli végrendelet kétségtelenül „okirat“, melynél személyesen jár el, tehát ebből nyilvánvalóan következik, hogy a végrendeletre is áll az, hogy „okirat által való bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik“.

Amde a Curia hivatkozik az 1876 : XVI. t.-cikkre is, mint a végrendelet alaki kellékeit megállapító speciális törvényre és ennek 21. §-ára, amely csak a némák, siketnémák és 18 éven alóli kiskorúakra állapítja meg a közvégrendeleti kényszert. És mivel ezen kényszer itt a vakokra kimondva nincsen, tehát a Curia azt a következtetést vonja le, hogy a vak végrendelete nem esvén a közvégrendeleti kényszer alá, a magánvégrendelet alkotásától egyáltalán elzárva nincs.

A Curiának ez az álláspontja és következtetése azonban határozottan téves, amely tévedés abból származik, hogy nem teszi meg a kellő distinctiót a különböző fajú végrendeletek között. Ezen hivatkozott törvényszakasz helyes értelme ugyanis az, és csakis az lehet, hogy az ezen szakaszban taxative felsorolt testi fogyatkozásban levők csakis közvégrendeletet alkothatnak, tehát nemcsak írásbeli magánvégrendelet alkotásától vannak elzárva, hanem a szóbeli magánvégrendelet és a kiváltságos végrendelet alkotásától is.

Ez a dispositio a vakokra tényleg nem vonatkozik; a vakok ily értelemben közvégrendelet kényszer alá nem esnek. Az 1876 : XVI. t.-cz. §-a — egyáltalán nem derogál az 1886 : VII. t.-cz. 21. § c) pontjának, hanem e két szakasz összevetéséből az a helyes értelmezés állapítható meg, hogy a vakok érvényesen alkothatnak szóbeli magánvégrendeletet, érvényesen alkothatnak kiváltságos végrendeletet, mert ezektől az 1876 : XVI. t.-cz. 21. §-a tényleg nem zárja el, azonban a közjegyzői novella 21. § c) pontjának intézkedése folytán írásbeli magánvégrendeletet nem alkothatnak. Egyáltalán nem forog fenn semmi okszerűség arra a teljesen önkényesnek tetsző magyarázatra, amit a Curia 1903 : 7968. sz. alatt kifejt, hogy a közjegyzői novella 21. § c) pontja csakis élők közti jogügyletre vonatkozik. Erre az interpretatio restrictivára nem forog fenn sem legis ratio, sem juris ratio.

Hiszen a vakok, valamint általában a testi fogyatkozásban levők érdekeit minden törvényhozás a legnagyobb mérvben védi s a legnagyobb cautelákkal látja el mindenféle megtévesztés és rászedés ellenében. A mi jelenleg érvényben lévő közjegyzői novellánk 21. § c) pontja, továbbá a vakokra vonatkozólag még a novella 24. §-ának 2-ik bekezdése, valamint az 1874 : XXXV. t.-cz. 75. §-a kétségtelenül igazolják, hogy a mi törvényhozásunk-

nak is különös gondját képezte, hogy a vakok érdekei megtévesztések ellenében a lehetőség szerint megvédessenek.

Már most micsoda ratio legis, vagy ratio juris az, hogy míg az élők közti jogügyleteknél, amelyeket pedig egyetlen törvényhozás sem ruház fel annyi cautelákkal, olyan alaki kellékekkel, mint a halálesetre szóló jogügyleteket, — megkívánja az okirat által való bizonyításhoz a közjegyzői okiratot és még ennek is a szigorubb formáját, — addig a végrendelet s az örökösödési szerződésnél ez nem lenne szükséges?

Kétségtelen ezek szerint, hogy de lege lata is, a vak írásbeli magánvégrendeletet érvényesen nem tehet, azonban szóbeli magánvégrendelettel tiltva, vagy kiváltságos végrendelet alkotásától tiltva nincs. És így az állandó birói joggyakorlat helyesnek nem mondható s ez a közjegyzői hatáskört nemcsak a közjegyzők sérelmére, ami elvégre másodrangu, hanem e szerencsétlen testi fogyatkozásban szenvedőknek, a vakoknak hátrányára, védelmük csökkentésére téves magyarázattal szűkítette.

Még inkább így áll a helyzet de lege ferenda. A végrendelet már a római jog és a pandekták is szertartásos, ünnepélyes jogügyletnek tekintették. Megkívántatott „septem testes, rogati, voluntarii, idonei“. A vakok azonban nem hét, hanem csak nyolc tanu előtt végrendelkezhetnek.

Tekintve pedig, hogy a pandekták alapelvei nyomán a mi törvényhozásunk szerint is a végrendelet ünnepélyes alakszerűséghez kötött formális jogügylet; tekintve, hogy az élők közötti nem formális jogügyletekre a vakoknál ki van mondva a közokirati kényszer; az 1874 : XXXV. t.-cz. 54. §-a a jogügylet érvényességéhez is megkívánta volt a közokiratot, míg az ennek helyébe lépő 1886 : VII. t.-cz. 21. § c) pontja csak az okirat által való bizonyításhoz mondta ki szükségesnek, de erre nézve fentartotta: az állandó birói joggyakorlat következtében, amennyiben ez helyes, de lege ferenda kimondandó a vakok mindennemű mortis causa jogügyleteire a közokirati kényszer.

Dr. Halász László
czeglédi kir. közjegyző.

Közjegyzői okiratok tömeges érvénytelenítése.

A Curia egy konkrét ügyben 5044/1912. szám alatt* hozott határozatában kimondotta, hogy „8%-nál magasabb kamatkikötést tartalmazó, közjegyző által felvett okirat, a közjegyzői okirat erejével nem bír, s annak alapján az 1874 : XXXV. t.-cikk 111. §-a értelmében végrehajtás el nem rendelhető.“

Ez a határozat — ha azt a birói gyakorlat szentesíti — az összes közjegyzői okiratoknak, különösen pedig a közjegyzők által felvett kötelezvényeknek igen jelentékeny részét (mondhatnám 25—30%-át) egy csapásra megfosztja közokirati jellegétől.

A közjegyzők ugyanis rendszerint csak arra ügyelnek — s az eddigi joggyakorlat szerint joggal tették — hogy az okiratban kifejezetten „kamat“ címén szereplő összeg ne haladja meg a 8%-ot.

Arra azonban már nem igen ügyelnek, hogy pl. a nyomtatott mintákban szereplő késedelmi kamatot törölnék, ha a kamatláb — ami ma nem megy ritkaságszámba — 8%.

Még kevesebb súlyt fektetnek a többi mellékkikötésekre (birság, jutalék stb.). A storno-díjat meg teljesen figyelmen kívül hagyják és pedig teljes joggal, mivel a kártalanítási díj, mint ezt a több évtizedes birói gyakorlat megállapította, nem kamattermészetű járulék.

A kártalanítási díj jogi természetéről annyit irtak a szaklapok az utóbbi időben, hogy e részben alig lehetne újat mondani.

Nem is szorosán erről akarok ezuttal értekezni, hanem a bevezetésileg érintett curiai határozat alapján netán kifejlődő birói gyakorlatnak pusztító hatásáról.

Azt azonban mégsem hallgathatom el, hogy a kártalanítási díjnak a kamat természetét vitatók legtöbbször azzal a naiv (hogy ne mondjam együgyű) számítással szokott előállni, hogy azt mondja: 7% kamat + 3% storno = 10% kamat.

Azonban talán felesleges bővebben fejtegetni, hogy a kamat évente — és az adós akaratától függetlenül — ismétlődő járuléka a tőkének, míg ellenben a kártalanítási díj egyszer s mindenkorra — és csak az esetre — jár, ha a tőke egészben vagy részben, a kikötött idő előtt fizettetik vissza. Amíg tehát az adós — ha a

* Közölve lapunk m. számában.

tőkét használni kívánja — a kamatfizetési kötelezettségtől nem szabadulhat, addig a kártalanítási díj fizetését nagyon könnyen elkerülheti azáltal, hogy a tőkét a kikötött részletekben és időben törleszti, illetve fizeti vissza.

Az előbbi példára visszatérve, kétségtelen, hogy ha a 3% kártalanítási díjat — anélkül, hogy kutainám, vajjon tényleg jár-e vagy járhat-e — egyszerűen hozzáadom a 7% kamathoz, akkor igenis kijön a 10%. Ha ellenben kártalanítási díj címén — pl a tizedik évben — fizetett összeget az előző évekre elosztom s az egy-egy évre eső összeget hozzáadom a kamathoz, a 8% akkor sem jön ki, ha a kamatláb 7½%.

Nem akarok bővebben reflektálni a végrehajtási törvény 192. §-ának utolsó bekezdésére sem, amely szerint a kamat és „a kötvényen alapuló egyéb járulék“ igenis meghaladja a 8%-ot. Pedig a végrehajtási törvény tudvalevőleg későbbi keletű ügy a közjegyzői törvénytől, mint az 1877 : VIII. t.-cz.-nél.

A Curia által — a felvett konkrét ügyben — helybenhagyott táblai határozat a közokirati jelleg megtagadását az 1877 : VIII. t.-cz. 1. §-ával indokolja, amely szerint a közjegyző nem vehet fel közokiratot és nem ruházhat fel közjegyzői okirat minőségével magánokiratot, amelyben 8%-nál magasabb kamat köttetett ki, amely szerint továbbá az ezzel ellenkező okirat közokirat, illetőleg közjegyzői okirat erejével nem bír.

A curiai határozat a másodbiróság által elfoglalt fenti álláspont támogatására felhossa, hogy az 1877 : VIII. t.-cz. 8. §-a azt a rendelkezést tartalmazza, hogy ha a 8%-nál magasabb kamat a törvény hatálybalépte előtt felvett okiratban van kötelezve, annak 8%-ra való leszállítását nem akadályozza. Vagyis más szavakkal: a kivétel megerősíti a szabályt.

Nem szenvedhet kétséget, hogy az 1877 : VIII. t.-cz.-re azért volt szükség, mivel az 1868 : XXXI. t.-cz. 1. §-a alapján a „kamat“ egymagában — tehát minden más járulék nélkül — akár 100%-ra (vagy ennél is többre) emelkedhetett.

Az 1877 : VIII. t.-cz. tehát főként a „kamat“-lábat akarta mérsékelni s azt akarta megakadályozni, hogy az adós ne legyen kénytelen a 8% kamaton felül „évente“ további hasznot juttatni a hitelezőnek. A kártalanítási díjra a törvényhozás nem gondolt és nem is gondolhatott már csak azért sem, mert ezt a későbbi gyakorlat honosította meg a mai formájában.

A kártalanítási díjat az országos szokás és ezt szentesítő birói gyakorlat állandósítván, a szokásjognak törvényrontó ereje az 1877:VIII. t.-cz. 1. §-ának második bekezdésében lefektetett elvet, amely a tőkén felül fizetett minden járulékra rá akarja sütni a kamat bélyegét, hatályon kívül helyezte volna az esetre is, ha a kártalanítási díj tényleg belemagyarázható lenne a most idézett törvényhelybe.

A szokásnak törvényrontó erejéhez pedig nézetem szerint éppen a bíróságnak kell ragaszkodnia, mivel sok esetben csak ezzel enyhítheti egyik-másik elévült törvény igazságtalan, vagy a későbbi viszonyoknak meg nem felelő rendelkezését.

A kamat mellett egyéb járulékok kikötése — az időközönként ugyancsak nyomoruságos pénzügyi viszonyokra való tekintettel — annyira szokásossá vált, hogy mint már előrebocsátottam, a közokiratok felvételénél az 1877:VIII. t.-cz. 2. §-a alig részesül figyelemben s a közjegyzők főként csak arra ügyelnek, hogy a kamat maga ne haladja meg a 8°/o-ot.

Az 1877:VIII. t.-cz. 1. §-ának fentidézett rendelkezése már a törvény megalkotásakor is túllőtt a célon, mivel teljesen elegendő lett volna azt mondani, hogy a közjegyzői okiratnak a 8°/o kamatot meghaladó kikötést tartalmazó része érvénytelen, nem pedig maga az egész közjegyzői okirat.

Ezzel annál inkább beérhette volna a törvényhozás, mivel maga a közjegyzői törvény is ismer olyan tiltó rendelkezéseket, amelyek a közjegyzői okiratot nem fosztják meg érvényétől.

Igy pl. az 59. §. előírja, hogy a közjegyzőnek ügyelni kell arra, hogy az ügylet, amelyben közreműködésre felkérte, a törvénnyel ne ellenkezzék. Ennek daczára az idézett szakasz második bekezdése nem zárja ki a törvénnyel ellenkező rendelkezésnek közokiratba foglalását, hanem csupán azt követeli, hogy a közjegyző arra a körülményre, hogy a kivánságuk törvénybe ütközik, a feleket figyelmeztetni köteles, s ha ezek kérelmük mellett megmaradnak, ezt a közokiratban megemlíteni köteles.

Viszont a közjegyzői törvény 68. §-a nem kevesebb, mint 17 olyan szakaszt sorol fel, amelyeknek be nem tartása a közjegyzői okiratot megfosztja közokirati jellegétől. Ezek azonban csaknem kivétel nélkül, alaki kellékek figyelmen kívül hagyására vonatkoznak.

S ami a legjellemzőbb, a 68. § az érvénytelenségi okok között egyáltalán nem szerepelteti az 59. §-t, amelyben pedig a fennebb már érintett rendelkezés felül az is benne van, hogy a közjegyzőnek „oly ügyletben, mely a büntetőtörvénnyel, közrenddel, vagy az erkölcsiséggel ellenkezik, résztvennie nem szabad“.

A közjegyzői törvény szempontjából tehát még az a közokirat sem veszti el közokirati jellegét, amelyik egyenesen a büntetőtörvénykönyvbe ütközik, minek folytán az 1877:VIII. t.-cz. 1. §-ának fenti rendelkezése magával a közjegyzői törvénnyel is ellentétben áll, anélkül, hogy kifejezetten hatályon kívül helyezné a közjegyzői törvény idézett rendelkezését.

Az 1877:VIII. t.-cz. 1. §-ának azt a rendelkezését tehát, amely a járulékokkal együtt 8°/o-nál magasabb kamatkikötést nem a kérdéses kikötésnek, hanem — minden elfogadható ok nélkül — magának az egész közokiratnak, mint ilyennek érvénytelenségével sújtja, addig is, míg az észszerőtlen és igazságtalan rendelkezés törvényhozási uton reparáltatik, az ellenkező jogszokás alapjára helyezendő birói gyakorlatnak kell a helyes mederbe szoritania. Ez eddigelé meg is volt, s ha ezentul nem lesz meg, ennek sok ezer per és óriási vagyoni károsodások lesznek a — Curia által bizonyára előre nem látott — következményei.

A Curia idézett határozata ugyanolyan közjegyzői okiratoknál, amelyek a közjegyzői törvény 68. §-ának utolsó bekezdése értelmében — közokirati jellegük elvesztése esetén — érvényes magánokiratokká minősíthetők, csupán azzal a joghátránnyal fog járni, hogy ezeknek az okiratoknak az alapján a közjegyzői törvény 111. §-a szerinti közvetlen végrehajtás nem lesz elrendelhető, hanem a hitelező kénytelen lesz adósa ellen keresetet indítani.

De kérdem, mi történjék azokkal az ügyletekkel, amelyek közokirati kényszer alá esnek? Ha a bíróság az 1877:VIII. t.-cz. 1. §-a alapján ezeket is megfosztja közokirati jellegüktől, akkor ezek az okiratok — miután mint magánokiratok ipso iure érvénytelenek — egyszerűen nemlétezőknek lesznek tekintendők, ami pedig talán mégis tulságosan káros következménye lenne az 1877:VIII. t.-cz. elavult rendelkezése új életrekeltésének.

Dr. Majer József
váczi ügyvéd.

Válasz „a jegyzők magánmunkálkodása“ című cikkre.

Irta: egy kir. közjegyző.

Valóban csak csodálkozni bírok, hogy ezen cím alatt megjelent közleményben hogyan lehet a való tényekkel homlokegyenest ellenkező állításokat összehozni.

Mindenekelőtt tévesnek tartom azt a nézetet, hogy a jegyzőket a magánmunkálataik eltiltása esetén megfelelő kárpótlásban kell részesíteni. Hát ugyan kicsoda kárpótolja azon kir. közjegyzőket, kik jövedelmeik nagy részétől esznek azáltal, hogy székhelyeiken második, vagy még harmadik közjegyzői állást is rendszeresítenek? Vagy kicsoda kárpótolja azon kir. közjegyzőt, kinek járásából egy vagyonos lakosu községet (persze politikai okból) átcsatolnak egy másik járáshoz? De mindettől eltekintve, itt nem egy társadalmi osztály érdekéről, hanem közérdekről, a magyar jogintézmények, különösen pedig a telekkönyvi, egyik legfontosabb jogintézményről van szó. Ily ténnyel szemben elnémulni kell minden magánérdeknek. Már pedig a kör- és községi jegyzők magánmunkálatai még azon járásokban is, hol a betétszerkesztés foganatosítva lettek, annyira tönkretették a telekkönyvi betéteket, hogy ma-holnap az igazságügyi kormány kényszerülve lesz a sok költséggel és fáradsággal szerkesztett betéteket újból készíttetni.

Vagy számtalan sok jegyzői visszaélés mellett hogyan néz ki egy betét hitelessége, amikor 12—14 éves kiskorú gyermekek a kiskorúság elhallgatása mellett nagykoruakként lesznek bejegyezve? Vagy amikor férj és feleség közötti jogügyletekben elhallgatva lesz a feleség férjes volta s a feleség hajadonként lesz bevezetve? Vagy amikor egy vagyonos polgár már halálos ágyán fekszik s a községi jegyző telekkönyvi szemléért szalad a telekkönyvi hivatalba s a haldokló ember, ki jól tudta nevét írni, kézvonással látja el az adás-vételi vagy ajándékozási szerződést? Azért mondom, hogy adás-vételi vagy ajándékozási szerződést, mert hisz a jegyzők összes telekkönyvi magánmunkálatai ezen két formula közt mozognak. Ezen kétféle nyomtatványba aztán beszorítva lesz örökség-lemondás, hozományátadás, végkielégítés stb. s így nagyon természetes, hogy amennyiben az érdekeltek közt ellentét merül fel, ugy ebből per keletkezik, mely mondott

okiratokat hatályon kívül helyezi. De az sem ritka eset, hogy egy örökhagyónak vagyona az örökhagyó hasonnevű fia által átíratatik vevőre vagy vevőkre! Tehát ily esetek a telekkönyv közhitelét talán csak nem óvják meg!

Ami pedig a többi állításokat illeti, ezek közül pedig különösen azt, hogy a „legtöbb helyen csekély a jegyzők fizetése“, ez talán némely felvidéki faluban lehetséges, de általánosságban nem lehet ilyesmit állítani.

Mert például egy bács megyei községben a jegyző fizetése a következő:

1. állandó fizetés 3600 kor.,
2. községi bizonylatok után (legkevesebbet számítva) 3000 korona,
3. katonai, közigazgatási s ehhez hasonló kérvényekért szintén a lehető legalacsonyabb tételt számítva 2000 korona.

Most már szándékosan nem számítottam a telekkönyvi, árvaszéki, örököségi ügyekben mintegy 300 darab beadvány és okirat díjait. No már most van-e valaki, ki az ily jövedelmet csekélynek állithatja? De ráadásul ne tessék felejtetni, hogy az összes, a magánmunkálatokhoz szükséges nyomtatványokat, melyek összára meglehetősen tekintélyes, azt az illető község fizeti. Tehát hogyan néz ki a csekély fizetés? Ámde nem szabad felejtetni, hogy a magánmunkálatok nagyobb részét a község által fizetett segédjegyzők és irnokok végzik. Hisz a jegyző, ki egy tollvonásnyi hivatalos dolgot nem intéz, nem képes ezeket elvégezni. Így tehát a községi jegyző nem egyéb, mint a község által állandó fizetéssel ellátott s a perenkívüli ügyeket ugyszólván kizárólag kezelő oklevél nélküli ügyvéd. Ily körülmények közt természetes, hogy a közigazgatást, amikor az irnokok ráérnek, ugy ezek végzik, az állandó fizetés mellékjövedelemmé változik s a magánmunkálatok képezik a tulajdonképeni főjövelmet. Ez a való tényállás!

Az pedig, mit cikkíró ur a felügyeletről beszél, az egyszerűen üres képzelődés. Az előljáróság és képviselőtestület tudtommal soha nem vont kérdőre egyetlen jegyzőt sem bármi visszaélésért. Mert hisz ha kérdőre vonta volna, ugy a főszolgabíró vagy az alispán rögtön kiábrándította volna az ily álmodozó urakat. Sőt, sajnos, megállapítanom kell, hogy legtöbb esetben a főszolgabíró és alispán urak a leghatályosabb elsímitói mindenféle jegyzői visszaéléseknek. Ezt minden a közéletben jártas ember

tapasztalhatta nem egyszer. Tehát hogyan képzeli a cikkiró ur az említett felügyeleti hatóságok fellépését?

Összefoglalva a mondottakat, kétségtelen, hogy:

1. A községi jegyzők magánmunkálatai tönkreteszik a telekkönyvi jogintézményt.

2. A kellő szakértelem nélkül szerkesztett okiratokkal szaporítják a költséges pereket.

3. Igen sok esetben már a hiányos kérvényekkel és okiratokkal, de még több esetben a visszaélések árán szerkesztett okiratokkal megrendítik a magyar jogintézményekben megalapozott közbizalmat. Hivatalos dolgokkal pedig semmit nem törődnek. Ez oknál fogva szidja mindenki a közigazgatást. És hogyis ne? Mikor a Galicziába küldött kézbesítési ív hamarabb érkezik vissza, mint a szomszéd községbe küldött kézbesítés bizonylata és a magánmunkálatok foglalják el a községi jegyzők egész munkaidejét.

Ha tehát a jogi szaklapokban, panaszokban, közjegyzői és ügyvédi kamarai felterjesztésekben a m. kir. igazságügyi kormány sehogy nem bírja belátni azt a veszedelmet, mely legrövidebb időn belül tönkreteszi a magyar jogintézményeket, úgy elkészülve lehetünk, hogy minálunk soha nem fog nemzeti jogállam meghonosulni, hanem egyszerűen egy balkán izű kortesállammá fogunk átalakulni.

Felsőbirósági határozatok.

Telekkönyvi rendtartás.

89. A zálogjog előjegyzése — könyvkivonat alapján — nem engedhető meg oly harmadik személy ellen, akinek kötelezettsége nem közvetlen tartozásként, hanem készfizetés vagy egyszerű kezeség elvállalása címén vezetett be a könyvkivonatba, miután a szabályszerűen vezetett és hitelesített kereskedelmi könyvkivonat — a joggyakorlat szerint — részbizonyítékul csak azon személy, illetve jogutód ellen szolgálhat, aki vagy akinek jogelőde a létrejött és elkönyvelt jogügylet alapján a kereskedővel szemben közvetlen adósként kötelezve van, ellenben ugyanezen könyvkivonat nem szolgálhat részbizonyítékként oly harmadik személy ellen, aki — akár mint készfizető, akár mint kezes — van a könyvbe mint adósként bejegyzett személyért külön jogügyletben vállalt kötelezett

ségből kifolyóan kötelezve, miért is az A) alatti könyvkivonat vonatkozó első tétele alatt kitüntetett összeg erejéig a zálogjog előjegyzése a telekkönyvi rendtartás 88. §-a c) pontja értelmében elrendelhető nem volt; továbbá az A) alatti könyvkivonatból a második tétele alatt bevezetett készpénzbeli követelésnek jogcíme, lejárta kitűnik és így e követelésre vonatkozóan, a zálogjog előjegyzésének — a telekkönyvi rendtartás 87. §-ában előírt — feltételei fenforognak, a kereskedelmi könyvkivonat egyes tételeinek a jogalap szempontjából való vizsgálata pedig a telekkönyvi hatóság jogkörén kívül esik. (Curia 1913. jan. 7. 5502. sz.)

*

90. A kereskedelmi könyvkivonat, tekintettel a tkvi rend 87. §-ára, valamint az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 31. §-ára, a zálogjog előjegyzése alapjául csak akkor fogadható el, ha az a körülmény, hogy az abban elkönyvelt követelés kereskedelmi ügyletből ered, magából a könyvkivonatból kétségtelenül megállapítható; a jelen esetben azonban a kérelem alapjául szolgáló könyvkivonatnak „egyenleg“ címen bejegyzett első tételéből, valamint a „szla (számla) 2000 q. rozsról“ és „szla 5000 q. búzáról“ bejegyzett tételekből nem lehet megállapítani, hogy az elkönyvelt követelés kereskedelmi ügyletből ered, amelyeknek a többi tétel alatt bejegyzett követelések csak járulékaiként tűnnek fel, az említett körülményt megállapítani nem lehet és pedig a rozsról és búzáról szóló tételekből sem azért, mert a könyvkivonatból, sem annak hitelesítési záradékából egyáltalán nem vehető ki, hogy eme gabonaneműek tekintetében felek között mily jogviszony forog fenn s ez annál kevésbé állapítható meg, mert sem a tasnádi kir. járásbiróság, mint tkvi hatóság által áttett kérvényből, sem annak mellékleteiből nem tűnik ki, hogy a gabonaüzletek a kérelmező cég üzlete köréhez tartoznak-e? (Curia 1913. április 1. 3854/1912. P. szám.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

91. Az 1876 : XVI. törvénycikk 6. §-ának határozott rendelkezése szerint a végrendelet érvényességéhez feltétlenül megkívánatik, hogy a végrendelet tartalma a végrendelező és tanuk együttes jelenlétében az írni és olvasni tudó tanuk egyike által érthetően felolvastassék s ennek megtörténte magán az okiraton a tanuk által igazoltassék. A megtámadott végrendelet románnyelvű szövegében az örökhagyó a következő kijelentést tette: . . . „és ez volt az én utolsó akaratom, amit — a felkért tanuk jelenlétében, kik a saját aláírásuk által, én pedig a szent keresztjegy vonása által — megerősítettem.“ A tanuk névaláírása előtt pedig a vég-

rendeleten ez a kitétel van írva: „Jelenlétünkben, mint tanuk előtt.“ Minthogy a végrendeleti okiratra vezetett ezek a nyilatkozatok nem tartalmazzák a fentebb idézett törvényes rendelkezésben a végrendelet felolvasására előírt alaki érvényességi kelléket; s mint-hogy a törvényben előírt alaki érvényességi kellék betartása a tanuk által magán a végrendeleten igazolandó, az tehát a tanuk vallomásával nem pótolható. Örökhagyó végrendeletét érvénytelennek nyilvánítani, felperesnek szabályszerűen igazolt törvényes örökösödési jogát megállapítani kellett. (Curia 1913. április 1. 4336.)

*

92. Dr. Cz. I. az alperes által a 24461/910. sz. a. hiteles kiadványban bemutatott közjegyzői okiratban magát a szülei után várható örökségére kielégítettnek vallja és azok utáni örökségéről lemond, anélkül azonban, hogy a kedvezményezett személyt, vagy személyeket megjelölne. Ez a lemondás, akár a szüleinek kívánta azzal a vagyonuk feletti, az ő köteles részére való tekintet nélkül szabad rendelkezést biztosítani, akár a testvéreit illetőleg az örökösödésre hivatottakat kedvezményezni, hatályossá nem vált. Alperes ugyanis az 1910. szeptember 24-én beadott 24461/910. számú kérvényben maga mondja, hogy a lemondó nyilatkozatnak csak most akadt nyomára, azt pedig nem is állítja, hogy ez a lemondás a többi örökösökkel kötöttség volna, már pedig a közlés megtörténteig és amíg a kedvezményezett a javára tett lemondást el nem fogadta, dr. Cz. I. jogosult volt egyoldalú lemondását visszavonni, amit meg is tett azzal a tényével, hogy az atyja utáni örökségéről 1907. december 16-án megtartott hagyaték tárgyalás alkalmával egyenesen édes anyja javára mondott le, másrészt hogy örökrésze fejében még ezután is vett fel az alperestől különböző összegeket. Az 1907. december hó 16-án tartott hagyatéki tárgyaláson tett lemondását dr. Cz. I.-nak, az alsóbiróságokkal megegyezően, a kir. Curia is színlegesnek és a hitelezők kijátszására irányulónak találta, mit kétségtelenné tett maga alperes azzal a tényével, hogy e formailag megtett lemondás után, amint ezt ő maga állította, dr. Cz. I. kezeihez, valamint helyette harmadik személyek részére fizetéseket kötelezettség nélkül teljesített. A m. kir. Curia a másod-biróság ítéletét ezeknél és egyebekben elfogadott indokolásánál fogva helybenhagyta. (Curia 1913. márczius 5. 2781/1912. P. sz.)

*

93. A per adatai szerint örökhagyó külföldi, ennél fogva azt hogy örökhagyó a magyar honosságot megszerezte, a felperes tartozott volna felhozni és bizonyítani, annál is inkább, mert ez a haláleset alapján meg nem állapítható. A felperes azonban ezt nem is állította, annál kevésbé bizonyította, miért is az örökhagyó

után maradt, egyedül ingókból álló hagyatékra, illetve az ebben való öröklésre s ezzel kapcsolatban az örökhagyó végrendeletére, ennek alakiságára és joghatályára az ő honosságának a törvényei és jogszabályai alkalmazandók. Ebből a szempontból annak folytán, hogy a svájci igazságügyi és rendőri hivatalnak 1907. november 4-ikéről kelt és a 4725/1911. sz. a. felvett jegyzőkönyvhöz 6. sz. a. csatolt hiteles tanusítványa szerint felperes és szülei francia honosoknak vannak elismerve és hogy az ugyanazon jegyzőkönyvhöz 2—6., 8. és két NB. sz. a. csatolt hiteles hatósági bizonyítványok, valamint a keresethez E-J. a. csatolt okiratok tartalma szerint a felperes nagyszülei, tehát az örökhagyó szülei is ugyanazon községbeliek és francia honossággal bírnak, az örökhagyóra nézve is a francia honosság szerint fennálló jogszabályok érvényesítendőek. E jogszabályok értelmében az örökhagyó végrendelete — tanuk alkalmazása és a végrendeletnél való részvétele nélkül — akkor is érvényes, ha azt, beleértve a kelet kitüntetését is, maga az örökhagyó írta és írta alá. Ez az érvényességi eset ezúttal fenforog, mert a kihallgatott tanuk vallomásával bizonyítva van, hogy az örökhagyó után fenmaradt végrendeletet, melyen a kelet is kitüntetve van, egész terjedelmében maga az örökhagyó írta és írta alá. Ezekhez képest az örökhagyó végrendelete alakilag érvényes. Tekintettel tehát arra, hogy felperes azt sem mutatta ki, hogy örökhagyó e végrendelet készítésekor beszámíthatatlan állapotban lett volna (sőt ez a tanuk vallomásával is ellenkezik), felperest keresetével elutasítani, mint pervesztést a költségekben is marasztalni s egyúttal a végrendelet alapján való öröklés rendjét megállapítani kellett azzal a megjegyzéssel, hogy jóllehet a felperes életben léte mellett vélelem harczol, mégis a m. kir. Curia megállapítandónak találta azt a tényt, hogy a távollevő felperes a becsatolt bizonyítvány tartalma szerint még 1854-ben három éves korában lakhelyéről úgy távozott el szüleivel, hogy azóta — tehát már 58 éve — híre és nyoma teljesen elveszett. (Curia 1913. február 25. 5434/P. 1912. sz.)

*

94. A kötelesrész érvényesítésére vonatkozó jog az arra különben jogosítottaknak olyan személyes természetű igénye, hogy azt a jogosultnak hitelezője csak akkor érvényesítheti, ha a jogosult ebbe beleegyezett, vagy ezt a jogosultságát már maga is érvényesíteni kívánta, végül ha akár az örökhagyó, akár a kötelesrészre jogosult részéről a hitelező kijátszására irányuló szándék és eljárás esete megállapítható.

A nevelési és tanítási költség a leszármazó örökrészebe való betudásnak nem tárgya. (Curia 1913. április 1. 4293/1912. sz.)

*

95. Jogsabály, hogy annak elhatározása, hogy az elhunyt-nak holtteste hova temetessék el, olyan családjogi kérdés, amely a családi kötelék körén belül az elhunythoz legközelebb állók, tehát rendszerint az öröklési kapcsolatban levők által döntenek el; ebből a jogsabályból pedig önként következik az a további jogtétel is, hogy azon családjogi kérdés, hogy mely magánszemély van jogosítva az előirt közigazgatási szabályok betartása mellett valamely hulla kiásatására és elszállítására, szintén az érintett jogsabályban foglalt jogelv szemelött tartásával bírálendő meg.

Az nem vitás, hogy az alperesnek természetes és törvényes gyámsága alatt álló kiskorú gyermekek felperest a néhai E. A. utáni öröklési kapcsolatból kizárják, minélfogva az a családjogi kérdés, hogy alperes és kiskorú gyermekei néhai gróf E. A. holttestének kiásatása és elszállítása tárgyában milyen elhatározásra jutottak, az öröklési kapcsolaton kívül eső felperes jogkörét nem érinti s így felperes az ellen, hogy alperes családjával néhai gróf E. A. holttestének elszállítását határozta el, fel nem szólalhat.

Ennélfogva a másodbíróság ítéletének felebbezéssel meg-támadott részét az elsőbíróság ítéletére is kihatóan megváltoztatni és felperest keresetével egészben elutasítani, viszont alperes ellen kérelmének egészben helyt kellett adni. (Curia 1913. április 1. 4464/2912. P. sz.)

*

96. A vitás szerződés szövege szerint 1938. okt. 1-ig ifj. B. K. felperesnek elővásárlási joga van biztosítva arra, hogy az alperes pellérdi uradalmát figyerméke vagy az ő meghatározása szerint figyermékei részére 1,800.000 K-ért megvehesse.

Felperesek azt vitatják, hogy a szerződés szövegében tévesen van használva az elővásárlási jog kifejezés, mert a szerződő felek valójában vételi jogot kötöttek ki a felperesek javára, tehát a használt kifejezés nem fedi a szerződéssel létesített megállapodás jogi tartalmát.

A szerződés szövege azonban nem támogatja felpereseknek ezt az álláspontját, mert elővásárlási jog nemcsak adásvétellel kapcsolatban és annak tárgyára, de ettől függetlenül is létesíthető és mert az elővásárlási jog jogi fogalma nem zárja ki annak a kikötését, hogy a vételár előre meghatározott összeg legyen; ami pedig a szerződésnek azt a kitételét illeti, hogy ifj. B. K. a fia vagy fiai részére az alperes pellérdi uradalmát 1938. okt. 1-ig 1,800.000 K-ért *feltétlenül* megveheti, ebből azért nem lehet azt állapítani meg, hogy a szerződő felek vételi jogot kötöttek ki, mert ez a kifejezés a szerződés tartalma szerint nem arra vonatkozik, hogy felperesnek joga van tetszése szerint a szerződés által megszabott határidőben bármikor megvenni a birtokot a kikötött vételáron, hanem csak azt jelenti, hogy 1,800.000 K az az összeg, amelynél nagyobb vétel-

arat az adásvételi ügylet létrejötte esetén, az alperes nem követelheti még abban az esetben sem, ha a birtokért harmadik személy magasabb vételárat ajánlana is.

Azok a körülmények, amelyek a szerződés tartalmára világot vethetnek, s azok az okiratok, amelyek azzal vonatkozásban vannak, szintén nem nyújtanak alapot arra, hogy a felperesek vételi jogát meg lehessen állapítani.

Ugyanis a 30 a. csatolt családi egyezményből és végrendeletből s az arra vezetett záradékból az tűnik ki, hogy az alperes a gyermekei közt halála esetére osztályt kívánt előkészíteni, illetőleg megállapítani akként, hogy a pellérdi uradalom ifj. B. K. fiának, vagy fiainak, a budapesti ház és üzlet pedig másik fiának Z.-nak jusson; támogatja ezt a c) a. csatolt okirat tartalma is, amelyre éppen felperesek hivatkoznak, s a per többi vonatkozó adatai is arra mutatnak, hogy már a haszonbéri szerződés megkötése is azt a célt szolgálta, hogy majdan az osztályban a pellérdi birtok ifj. B. K. felperesnek jusson.

Ezeknek a világánál még jobban látható, hogy a vitás szerződés sem foglal magában az alperesre más kötelmet, mint azt, hogy akár abban az esetben, ha a birtokot elidegeníteni akarja, akár abban az esetben, ha gyermekei közt osztályt tesz, köteles a felperesek kívánságára a pellérdi birtokot 1,800.000 K értékben felpereseknek engedni át.

Ennél a jogviszonynál fogva tehát sem lehet a birtokát elidegeníteni nem akaró és gyermekei között most osztályt tenni, sem szándékozó alperest arra kötelezni, hogy a felperesek keresete folytán a birtokot neki eladja.

A felperesek keresetükkel elutasítván, tárgytalanná vált az a kifogás, hogy a per alapjául szolgáló szerződés a kiskorúak részéről a gyámhatóság által nincs jóváhagyva. (Curia 1913. márczius 5. 5330/1912. sz.)

*

97. A keresethez A) a. hiteles kiadványban csatolt közjegyzői okirat szerint az alperes elvált nejével: Sch. E.-val szemben arra kötelezte magát, hogy fiáról a felperesről életbiztosítás útján fog gondoskodni akként, hogy annak legkésőbb 24. életévében 25.000 frt valamely jónevű hazai életbiztosító társaság által kifizetessék.

Ebben a vonatkozásában az A) alatti okirat harmadik személy javára kötött szerződésnek jelentkezik, melyben a felperes van kedvezményezettül megjelölve, még pedig akként, hogy a javára a szerződő felek által megállapított kedvezmény követelhető a felperes 24. életévének betöltéséhez van kötve.

A harmadik személy javára kötött szerződés jogi természetéből következik, hogy a szerződés feletti rendelkezési joga mindaddig a szerződő feleket illeti meg, míg a kedvezményezett harmadik

személy a javára kötött jogügyletről a szerződő felek által nem értesített.

A szerződés kötésekor az alperes kiskorú volt, az pedig a perben nem is állított, hogy a javára kikötött kedvezményről a gyámhatóság értesített volna, sőt a kereset szerint a felperes 24. életévét 1907. évi december hó 14-ikén töltötte be, anyja pedig a válasziratbeli állítás szerint az A) alattit csak az 1909. év nyarán adta át neki érvényesítés végett.

Eddig az időpontig tehát a szerződés feletti rendelkezési jog kétségtelenül a felperes anyját illette meg, aki eme joga alapján ezt a szerződést az alperessel egyetértőleg megszüntetni is jogosítva volt.

Hogy pedig a szerződésnek az alperes és elvált neje egyező akaratával való megszüntetése tényleg megtörtént, azt a kir. Curia megállapíthatónak találja az ellenirathoz 4. a. eredetiben csatolt nyilatkozat alapján.

A hatályát vesztett szerződésből tehát a felperes jogokat nem származtathatván, keresetével helyesen utasított el, miért is a másodbíróság ítéletét a per fő tárgyára vonatkozó rendelkezésében ezekből az okokból helyben kellett hagyni. (Curia 1913. február 25. 3610/1912. sz.)

*

98. A törvénytelen gyermeknek a vélelmezett nemzőapával szemben való jogállása hazai jogunkban nem a családíság és nem a rokonság elvén alapulván, a törvénytelen gyermek és nemzőapja között sem családi, sem öröklési kapcsolat nincsen s a tartási kötelezettség tekintetében sem áll fenn közöttük kölcsönösség. Ehhez járul, hogy a törvénytelen gyermek egyéni és társadalmi érdekeivel szemben nem téveszthetők szem elől egyfelől a perjogi és bizonyítási tekintetek, másfelől és főleg az abban álló egyéni és társadalmi érdek is, hogy a nemző apának vagyoni, családi és társadalmi viszonyai bizonyos időn túl felzavarhatók ne legyenek, a családi viszonyon kívüli nemzésből származó kérdések pedig valamely bizonyos időpontban megnyugodjanak. Ezeknél fogva a kir. Curia a fentebb ismertetett joggyakorlatnak kiegészítéseként s egyúttal annak szellemével egyezőnek azt találja, hogy a nemző apának a törvénytelen gyermek tartására irányuló kötelezettsége csak arra az időre van korlátozva, amely a gyermek születésétől a gyermek keresetképességének eléréséig eltelik s ebben az időpontban ez a kötelezettség teljesen megszűnik s így az az apának további ténye hiányában többé fel nem éledhet. (Curia 1913. január 22. G. 224. sz.)

*

99. Minthogy az 1877:XX. t.-cz. 87. §-a szerint a 28. § b) pontja esetében a gondnok képviseli a gondnokoltat minden peres és azon nem peres ügyekben, melyekben a képviselőlet nincs kizárva; s minthogy a gondnok által a kiskorú Gy. E. törvénytelen származásának megállapítására irányuló per folyamatba tétele az illetékes gyámhatóság 8397/1911. á. sz. alatt kelt határozatával tudomásul is vette: kétségtelen, hogy a törvényes házasság tartama alatt született gyermek törvényes származásának megtámadására a törvényes képviselő a gyámhatóság külön felhatalmazása nélkül is kereseti joggal bír; ugyanazért a másodbíróság ítéletének megváltoztatásával, ugyanezt a bíróságot az ügy érdemében való határozat hozatalára kellett utasítani. (Curia 1913. márczius 26. 2233).

*

100. Házassági bontóperben az ideiglenes nőtartásról való intézkedésnek az a célja, hogy a nő tartása a tartásra kötelezett férjjel szemben a házasság felbontása tárgyában hozandó ítélet jogerőre emelkedéséig bizonytalanságban ne maradjon. És minthogy a bíró a vétkesség kérdésében csak a házasság felbontása felől rendelkező ítéletében határozhat, az ideiglenes nőtartásdíj megítélése a nőnek vagy a férjnek vétkességétől függővé nem tehető, hanem a H. T. 102. §-a értelmében a férjnek az ideiglenes nőtartásdíj fizetésére való kötelezésénél, vagy az ideiglenes nőtartás alól való felmentésénél a házastársaknak egyedül vagyoni és kereseti viszonyaik szolgálhatnak irányadókul. (Curia 1913. márczius 17. 5228. sz.)

*

101. Abban az esetben, ha a vevő a vételért a vételkor ki nem fizeti, de a vétel tárgyát birtokba és használatba veszi, más megállapodás hiányában, a vételár után a törvényes kamatot az eladónak megfizetni tartozik akkor is, ha az eladó a vételárat elfogadni vonakodik, a vevő pedig azt birói kézbe le nem teszi, mert nincs jogi alapja annak, hogy vevő a vétel tárgyának hasznait élvezze és a ki nem fizetett, sem birói kézbe nem helyezett vételárat is kamat nélkül magánál megtartsa. (Curia 1913. márczius 26. 3665. sz.)

*

102. Útszolgálatnak, mint telki szolgálatnak elbirtoklás útján való megszerzéséhez csak az uralgó telek mindenkori birtokosainak a szolgáló telken 32 éven át szakadatlanul és békésen gyakorolt olyan átjárása vezethet, mely szolgálomszerűen, azaz jogként és azzal a célzattal gyakoroltatik, hogy ezáltal az idegen — szolgáló — telken az uralgó telek javára telki szolgálat létesíthessék. (Curia 1913. február 25. 4832.)

*

103. Ha a bíróság a hitelező javára a tőkét és bármely mellékkikötés címén annak 8°/o-os kamatát megítélte: az 1877. VIII. tczik 4. §-a értelmében a kártalanító díjnak a tőke 8°/o-át meghaladó része meg nem ítélt. A 8°/o-ot meghaladó kamat a követelés jogosságának elismerése esetében sem állapítható meg. (Curia 1913. január 9. G. 274. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

104. A lakásra alkalmas épület akkor is házadó alá esik, ha azt idegen telken és meghatározott időre építették is. (12101/1912. P.)

*

105. A halálesetre szóló ajándékozásnak fogalmi kelléke, hogy azt az ajándékozó életében ne foganatosítsák, minélfogva abban az esetben, ha a megajándékozott azonnal bekebelezhető a maga javára a tulajdonjogot, közönséges ajándékozás történik, még ha a megajándékozott az ajándékozó halála után léphetne is csak birtokába.

A kiszabások alapjául szolgáló okiratok szerint az ajándékozók megengedték, hogy a panaszosok tulajdonjogukat azonnal bekebelezhetővé, azon a címen tehát, hogy az ajándékozás halál esetére történt, az illeték alól egyelőre való felmentésüket jogosan nem igényelhetik. (18754/1912. P.)

*

106. Nem lehetett a panasznak helyet adni, a panaszolt határozatban foglalt és ezáltal a bíróság által is elfogadott indokokon felül még azért sem, mert panaszos részvénytársaságnak az a kifogása, hogy mint ujonnan alakult társaságnak cégbejegyzés iránti beadványa csakis 20 korona állandó bélyegilleték alá esik, illetve hogy a 20 korona állandó bélyegilletéken felül készpénzben fizetendő 10 százalékos illeték csupán a már bejegyzett cég, vagy cégbírlalók változásának bejegyzésétől követelhető, az illetéki díj-jegyzék 13. tételének IV. 16. a) pontjában foglalt rendelkezésekkel teljesen ellentétben áll.

A hivatkozott díjtétel IV. 16. a) pontja ugyanis nem tesz megkülönböztetést az ujonnan alakult társaságok cégének bejegyzése és a már bejegyzett cég vagy cégbírlalók változásának bejegyzése között. Ugy az egyik, mint a másik bejegyzéstől egyformán állapítja meg az illetéket olyképen, hogy a beadvány első ívétől 20 korona állandó bélyegilleték jár, ezenfelül pedig abban az esetben, ha az illető vállalat egy évi egyenes adó fejében 200 koronánál többet fizet, ettől az adóötöbbllettől még 10 százalékos illeték fizetendő készpénzben.

Az idézett szabály ama rendelkezése pedig, hogy az illeték megállapításánál az az egy évi egyenes adó veendő alapul, amelyet a cég a bejegyzési művelet időpontjára tekintettel tartozik fizetni, másként nem magyarázható, minthogy az első üzleti évre kivetett adót kell alapul venni, amely az adótörvények élő határozmányai értelmében nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál végérvényesen csak utólagosan, a mérleg alapján vehető ki. (4138/1912 P.)

*

107. A cégbejegyzés után az illetéki díjjegyzék 13. tétel IV. 16. a) pontja értelmében kiszabott 10°/o-os illeték leszállításának akkor sincs helye, ha a cég egy évnél rövidebb ideig állott fenn és üzletmegszűnés címén az évi adó egy részét törölték is. (21929/1912. P.)

*

108. Az e helyről elrendelt bizonyítási eljárás során a panaszos cég telepén megejtett vizsgálatról felvett jegyzőkönyvből minden kétséget kizárólag megállapítható, hogy az a kölcsönügylet, amelyet S. Juon v.-i lakos a panaszos céggel megkötni szándékozott, létre nem jött, amennyiben a panaszos cég a kölcsönösszeget sohasem folyósította, az adós kezeihez le nem olvasta, ehhez képest tehát a kölcsönügylet tárgyában kiállított adóslevél után követelt II. fokozat szerint járó illeték megfizetésének kötelessége alól a panaszos céget a bélyeg- és illetéktörvények és szabályok 1. §-ának A) pontja alapján fel kellett menteni. Még pedig arra való tekintet nélkül, hogy az illeték törlését az ügylet meghiusulásától számított 30 nap múlva kérte a panaszos cég, mert a bélyeg- és illetéktörvények és szabályok 101. §-ában meghatározott 30 napi határidő az adott esetben annál kevésbé nyerhet alkalmazást, mert az már megkötött, de teljesítés és foganatosítás előtt megszűnt szerződésekre vonatkozik, holott a kölcsönszerződés polgári jogunk szerint csakis a pénz leolvasásával tekinthető megkötöttnek.

Ugyancsak fel kellett menteni a panaszos céget az említett kölcsön biztosítása végett bekebelezett zálogjog után követelt illeték megfizetésének kötelezettsége alól is az illetéki díjjegyzék 16. tételéhez fűzött 5. számú jegyzet alapján. Igaz ugyan, hogy ez a törvényhely a bejegyzésnek a kölcsön létre nem jötté folytán eszközölt törlése esetén engedi csak meg az illeték alól leendő felmentést, de az adott esetben mégis alkalmazni kellett, mert a vonatkozó telekkönyvi iratok tanúsága szerint a kérdéses ingatlanra időközben árverés foganatosított s ez árverés folytán az összes tehertételek hivatalból töröltettek, mielőtt még az illetékkiszabás alapjául szolgáló zálogjog törlése a célba vett ügylet meghiusulására való tekintettel akár a panaszos cég, akár a S. Juon által kéretett volna. (8064/1911. P.)

Közlemények.

Országos Jogászegyülés Budapesten 1914-ben. A Budapesten 1911. év őszén tartott Országos Jogászegyülés zárógyülésében azt a kívánságát fejezte ki, hogy ezentúl időközönként, lehetőleg minden három évben Országos Jogászegyülés rendeztesék és felkérte a Magyar Jogászegyületet a következő jogászegyülés egybehívására.

A Magyar Jogászegyület igazgató-választmánya ennek a megbízásnak megfelelően, még a múlt év őszén összeállított egy vegyes bizottságot, melyben úgy a birói, mint az ügyészi, valamint az ügyvédi és közjegyzői, végül a jogtanári kar tagjai is képviselve voltak s ez a bizottság a legközelebbi jogászegyülés időpontjául az 1914. év őszét tűzvé ki, meghatározta a jogászegyülés szervezeti szabályzatát és ügyrendjét, és megállapította a tárgyalandó kérdéseket. Mint az utolsó jogászegyülésen is, szakosztályokban fognak a kitűzött kérdések megvitatás alá vétetni, s a szakosztályok megállapodásai azután kerülnek a teljes ülés elé. A szervező-bizottság a következő kérdéseket tűzte napirendre:

I. Magánjogi szakosztály.

1. Kivánatos volna-e törvényhozás útján intézkedni arról, hogy mikor és mennyiben feleljen az állam a tisztviselője által okozott kárért?

2. Kivánatos volna-e törvényhozás útján szabályozni az u. n. kollektív-munka szerződést?

II. Hiteljogi szakosztály.

1. Kivánatos-e korlátozni a kereskedelmi jog szabályának a nem kereskedőkre való alkalmazását, különösen a tárgyilagos és az ugynevezett egyoldalú kereskedelmi ügyletek szempontjából?

2. A korlátolt felelősségű társaságok törvényes elismerése és szabályozásuk főbb elvei.

III. Büntetőjogi szakosztály.

1. Fentartandó-e a fokozatos felelősség mai rendszere a nyomtatvány útján elkövetett büntetendő cselekményeknél?

2. Kivánatos-e tesz-e a gyakorlati tapasztalatok az esküdt-bíróság mai rendjének reformját és ha igen, mily irányban?

IV. Törvénykezési szakosztály.

1. Mily elvek szerint volna törvényhozás útján szabályozandó a tőzsdei bíraskodás? (Szervezet hatáskör.)

2. Kiterjesztendő-e a polgári perenkivüli ügyekben a járás-bíróságok hatásköre és különösen hatáskörükbe utalandó-e a kereskedelmi cégjegyzékek vezetése és a csődeljárás?

3. Mikép volna törvényhozás útján szabályozandó az ügyvéd megtartási és zálogjoga költségkövetelésének biztosítására; mily hatóság minő eljárás útján döntsön az e kérdésben felmerülő vitában?

V. Közjogi és közigazgatási jogi szakosztály.

1. Tekintettel a polgári törvénykönyv tervezetére, miképen kellene módosítani a gyámhatóságok szervezetét, különösen a felelőviteli hatáskört?

2. Kivánatos-e az alsófokú közigazgatási bíraskodás szervezése és ha igen, minő elvek alapján?

Az országos Jogászegyülésre vonatkozó mindennemű felvilágosítással az előkészítő bizottság (V., Szemere-u. 10.) szolgál.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara f. évi márczius hó 9-én tartotta meg Lestyán Adorján m. kir. udv. tanácsos, debreczeni kir. közjegyző elnökle mellett rendes évi közgyűlését. A kamarai választmány évi jelentéséből kiemeljük a következőket:

A kamara ügyforgalmát felölelő összesített kimutatás szerint:

A bevezetések száma:	1911. évben	1912. évben
1. Az ügykönyvben	20379	18159
2. Az óváskönyvben	33477	66262
3. A hagyatéki könyvben	16382	15284
4. A birói megbízások könyvében	371	459
5. A másolatok hitelesítési könyvében	4273	5775
6. A fordítások könyvében	83	56
7. A magánbeadványok könyvében	6046	5331

Összesen 81011 111366

Az összesített kimutatás hű képét mutatja szomorú közgazdasági viszonyainknak. — Az a gazdasági válság, mely az áldatlan belpolitikai viszonyok, de még inkább a külpolitikai bonyodalmak s a háborús feszültség következményeként egész közgazdasági életünkön rombolva végigvonult, — megingathatlannak hitt czégeket, kereskedelmi és iparvállalatokat semmisítvén meg, — s biztosnak tartott existenciákat tevén tönkre, — a gazdasági élet minden ágával

oly szoros összeköttetésben levő közjegyzői működésre és forgalomra is érezte bénító hatását. A hitel forrásainak kiapadása s az ennek következményeként beállott szinte hihetetlen pénzszükség a lakosság minden körében, a vételi és vállalkozási kedvet, általában e jogügyletek kötésére való hajlamot csaknem teljesen elfojtotta.

Szomorú bizonyosságát képezi ennek azon körülmény, hogy míg az óvások száma, különösen a nagyobb kereskedelmi góczpontokat képező városokban — abnormis módon, csaknem 33 ezerrel, — az előbbi év óvásainak csaknem kétszeresére, a bírói megbízások száma — legtöbb esetben természetesen csőd-zár alá vételt, leltározást és ingatlan árverést tárgyzó megbízásokkal, csaknem százzal emelkedett, — addig az ügykönyvi bejegyzések száma kétezerkétszázhuszszal, — a hagyatéki ügyek száma ezerkilenczvennyolczszal, s a magánbeadványok száma hétszázötvenöt esett. — Sajnos, a háborús feszültség még folyton tart, a hitel- és pénzviszonyok javulásának jelei még alig mutatkoznak, — s így a mi életviszonyaink jobbrafordulását is — rövid időn belül — még alig remélhetjük.

Az egyes igazságügyi szervezeti szabályok módosításáról szóló 1912. évi VII. törvényeknek minket érdeklő 29. és 30. §§-ait az igazságügyi kormány az 1912. év május hó 1-ső napján életbeléptetett. Miután ezen szakaszok csak a legáltalánosabb intézkedéseket tartalmazzák, s sem a kiállítandó kivonatok számát, sem azok alakját illetőleg részletesebb intézkedéseket nem foglalnak magukban, a kamara a szükséges egyöntetűség megóvása, — s a közjegyzők és bíróságok között esetleg előfordulható félreértések elhárítása szempontjából 1912. év április 11-én tartott választmányi ülésből felirt az igazságügyminister Ur Ő Nagyméltóságához egy részletesebb utasításokat tartalmazó rendelet kibocsátása iránt, — mely rendelet kibocsátását a kamara elnöke a ministeriumban személyesen is szorgalmazta. — Ugyanezen feliratában a kamara arra is kérte az igazságügyminister urat, hogy miután az adóhivataloknak is megküldendő osztálykivonatok, az illetékszabáshoz szükséges összes adatokat tartalmazzák, a melyekből, s a csatolandó adóbizonyítványokból az illeték minden esetben akadálytalanul kiszabható, — egyezség esetében az illetékszabási másolatok és hagyatéki kimutatások készítésétől, — melyekre ily esetekben az illetékszabási közegeknek semmi szükségük nincs, — a királyi közjegyzők mentesítsenek. Ezen kérését a kamara 1912. év május 24-én tartott választmányi üléséből tett felterjesztéséből megismételte, mely felterjesztéseire azonban mindeddig semminemű választ nem kapott.

Ugyancsak az egyöntetű eljárás létesítése végett a kamara választmánya a kamara tagjait az 1912. év április 28-ik napjára rendkívüli közgyűlésre hívta össze, mely rendkívüli közgyűlés — a kamarai választmány javaslatának megfelelőleg — az osztálykivonatok kiállítása körül követendő eljárás tekintetében a főbb irányelveket megállapítván, magának az osztályegyezségnek a fennforgó ügy természetéhez és körülményeihez képest leendő megszövegezését a kartársakra bízta.

Később az igazságügyminister ur csakugyan küldött kamaránkhoz véleményadás végett, az idézett törvényszakasz mikénti alkalmazása tárgyában egy kivonat-minta tervezetet, melyre a kamara 1912. év május 24-én tartott választmányi üléséből indokolt véleményét fel is terjesztette. Értesülésünk

szerint abban az igazságügyminister ur a rendelet kibocsátásának szándékától végkép elállott.

Ami már most az életbeléptetett törvényszakaszoknak a bíróságok tehermentesítésére s a közjegyzők munkásságára gyakorolt hatását illeti, megállapíthatjuk, hogy azok a bíróságok munkaterhének könnyítése tekintetében beváltak ugyan, — de a közjegyzőkre megfelelő díjazás nélkül, újabb felelősséget és újabb munkaterhet hártottak. Kérjük azonban tisztelt kartársainkat, hogy a közérdek szolgálata körül, — még jogos magánérdekeik háttérbe szorításával is — mindenkor tanusított önzetlen kötelességtudásuktól indítva, teljesítsék ezen újabb munkatöbbletet is szívesen, nemcsak az igazságszolgáltatás magasabb érdekeinek lehető előmozdítása szempontjából, hanem azért is, mert a volt igazságügyminister urnak az 1911. évi országos közjegyzői kongresszus tisztelgő tagjai előtt tett kijelentése szerint ezen intézkedések csak az első lépéseket teszik az örökösödési eljárás reformja felé, melyek, ha a közjegyzők részéről beválnak — s a hozzájuk fűzött reményeket beváltják, az egész hagyatéki eljárásnak közjegyzői ellátás alá beutalását fogják eredményezni.

Sajnos, hogy az örökösödési eljárás reformjának dr. Charmant Oszkár budapesti kartársunk által az igazságügyi kormány felhívására készített s az igazságügyminister urhoz már régebben beterjesztett kitűnő tervezete, — mely pedig semmi számbavehetőbb érdekeket nem sért s a magánjogi codex meghozatala előtt is könnyű szerrel megvalósítható volna, — a ministeriumban már évek óta elintézetlenül fekszik, — épp úgy pusztá ígéret maradt a volt igazságügyminister Urnak, ugyancsak az 1911. évi kongresszus tagjai előtt tett azon kijelentése is, hogy a közjegyzői intézmény reorganizálását programjába vette, melynek során alkalmat vesz magának — sok egyebek közt — a nevelésesen csekély régi tarifákkal is foglalkozni. Szükségesnek látjuk tehát újlag a közgyűlésnek indítványozni, határozza el a közgyűlés, hogy az örökösödési eljárás reformmunkálatainak kisürgetése — s addig is, míg a közjegyzői törvény intézményes reformja megvalósítható volna, — a már régen elavult, tarthatatlan díjtételeket magában foglaló 1880. évi LI. törvény cikk helyett, — a megváltozott életviszonyokhoz képest új díjtételeket megállapító törvénynek sürgős meghozatala iránt az igazságügyminister ur Ő Nagyméltóságához feliratot intéz.

Cholnoky Imre szatmárnémetii kir. közjegyző indítványára a közgyűlés az igazságügyminister úrhoz egy oly értelmű felterjesztés tételét határozza el, hogy az 1874—1880. években felvett névaláírás hitelesítésekről, — közlemények tartalmáról és elküldéséről, — s a kiadott letétekről szóló jegyzőkönyveknek, az ugyanazon években felvett meghatalmazásoknak, úgyszintén az 1874—1907. években vezetett óvási könyveknek, a közjegyzői irattárakból kiselejtezése tárgyában intézkedni szíveskedjék.

A választások eredményeképpen kamarai elnöknek *Lestyán Adorján* m. kir. udvari tanácsos, debreczeni, rendes választmányi

tagoknak *dr. Krasznay Gábor* kisujszállási, *Nemestóthi Szabó Antal* nagykarolyi, *dr. Örley György* nagyváradi és *Zrumetzky Béla* kir. tanácsos szolnoki, kir. közjegyzők, választmányi póttagoknak *dr. Fárnek László* mátészalkai és *Padrah Sándor* hajdusoboszlói kir. közjegyzők, a számvizsgáló-bizottság tagjainak *Cholnoky Imre* szatmárnémetii, *Nagy Bertalan* szinérváraljai és *dr. Justh Dezső* huszti kir. közjegyzők választottak meg.

*

A kassai kir. közjegyzői kamara f. évi márczius hó 16-án tartotta meg *dr. Kazinczy Gyula* m. kir. udv. tanácsos, kassai kir. közjegyző elnöklete mellett rendes évi közgyűlését. Az évi jelentés következőkben tünteti fel az ügyforgalmat az elmúlt évben:

A bevezetések száma volt	1912.	1911.	Emelkedés	Csökkenés
Ügykönyvben	8785	9547	—	762
Óváskönyvben	31864	12016	9828	—
Hagyatéki könyvben	11927	21428	449	—
Birói megb. „	392	417	—	25
Más. hit. „	3721	3508	213	—
Fordítások „	636	584	52	—
Beadványi „	2279	2581	—	302

Eszerint az ügykönyvi számokban 8⁰/₀ a csökkenés, ellenben 44⁰/₀ emelkedés van az óvásokban s 31¹/₂⁰/₀ a hagyatékokban. Ez tehát a tulajdonképeni közjegyzői tevékenység csökkenése, mert az ügyszámokban 8785, 3868 névalírás hitelesítése s 411 egyéb tanusítvány lévén, összesen 4279 a közjegyzői okiratok száma nem nagyobb, mint 4506. A megejtett választásokon megválasztottak: elnökek: *Szmrecsányi László*, alelnöknek: *dr. Kazinczy Gyula*, választmányi rendes tagoknak: *dr. Kazinczy Gyula*, *dr. Kovaliczky Elek*, *Bradács Gyula*, *Medveczky Sándor*, *dr. Wesselényi Mátyás*; választmányi póttagoknak: *dr. Petrik Igor*, *dr. Balpataky Imre*; fegyelmi bírósági rendes tagoknak: *dr. Kazinczy Gyula* és *Szmrecsányi László*; fegyelmi bírósági póttagoknak: *Szaffka Pál* és *dr. Wesselényi Mátyás* kir. közjegyzők.

*

A kiskorúak házassági ügyében követendő gyámhatósági eljárás tárgyában a belügyminister valamennyi árvaszékhez 29029/IV.-cz. 1913. sz. alatt a következő körrendeletet intézte:

A házassági jogról szóló 1894 : XXXI. t.-cz. 8. §-a kimondja, hogy kiskorú nem köthet házasságot törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül: kimondja továbbá ez a § azt is, hogy husz éven aluli kiskorú házasságához még a jogosult szülő beleegyezése is szükséges, ha a kiskorú törvényes képviselője nem a jogosult szülő; ezenfelül az 1894 : XXXI. t.-cz. 16. §-a akként rendelkezik, hogy tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorúnak, aki huszadik évét meghaladta, akkor is, ha törvényes képviselője beleegyezett.

E törvényes rendelkezések szerint tehát kiskorú házasságához két beleegyezés szükséges, u. m. a törvényes képviselői és a szülői beleegyezés, kivéve azt az esetet, ha törvényes képviselő egyszermind a beleegyezésre jogosult szülő, vagyis ha ennek a két egymástól független és egymástól teljesen különálló beleegyezésnek a megadására egy és ugyanaz a személy jogosult.

Az 1894 : XXXI. t.-cz. már tárgyánál fogva sem szabhatja meg, hogy ki a házasulónak törvényes képviselője, hanem 48. §-ában a törvényes képviselő szabályait rendeli alkalmazandóknak, vagyis azokat a szabályokat, melyeket az 1877 : XX. t.-cz. állapít meg.

Azt a kérdést azonban, hogy ki a kiskorúnak beleegyezésre jogosult szülője, az 1894 : XXXI. t.-cz. 9. §-a meghatározza, midőn megállapítja, hogy beleegyezésre jogosult szülő az atya; ha atya nincs, vagy a gyermek törvénytelen, az anya, s kimerítően felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a szülőt nem létezőnek kell tekinteni oly esetekben, amelyekben az atya, vagy az anya a törvényes képviselői beleegyezés megadásában távollét által tartósan gátolva van. Az illetékes hatóságok, különösen a gyámhatóságok azonban, a 117,324/1911. B. M. számú elvi jelentőségű határozatban foglaltak daczára is, azt a gyakorlatot követik, hogy az 1894 : XXXI. t.-cz. 9. §-át alkalmazzák a hiányzó törvényes képviselői beleegyezés pótlására, vagyis azt az eljárást terjesztik ki a törvényes képviselő beleegyezésének a pótlására, amelyet a törvény a szülői beleegyezés pótlására szab meg. Ez a gyakorlat azonban helytelen, mert az idézett törvénycikk 9. §-a kizárólag a 8. §-nak második és nem egyúttal annak első bekezdésére is vonatkozik, ebben a 9. §-ban tehát csak az olyan szülő szülői beleegyezésének a pótlásáról van szó, aki a kiskorúnak nem törvényes képviselője, de nincs szó abban a törvényes képviselő hiányzó beleegyezésének a pótlásáról és a törvény rendelkezését nem lehet kiterjeszteni olyan tárgyra, amiről az nem szól; következésképp, ha a gyámhatóság meg is állapította, hogy az atya, vagy az anya távollét által tartósan gátolt, mégis az atya, vagy az anya maradt a gyermek törvényes képviselője, mivel az atya jogilag az atyai hatalomnak, illetőleg az anya a természetes és törvényes gyámságnak gyakorlatában van és mindaddig, míg az atyai hatalom, illetőleg a gyámhatóság gyakorlata fennáll, senki más a törvényes képviselői belege-

zést meg nem adhatja, és ha már valaki ily beleegyezést adott, a házasság, mint a törvényes képviselő beleegyezése nélkül kötött házasság, az 1894:XXXI. t.-cz. 52. §-a alapján megtámadható.

Nehogy a kiskorúak részéről kötött házasságok érvényessége a törvényes képviselői beleegyezés hiánya miatt megtámadható legyen, a kiskorúak házassági ügyeiben eljáró árvaszékeket, az igazságügyminister úrral egyetértőleg a következőkre kívánom figyelmeztetni:

A kiskorú házassági ügyében az 1894:XXXI. t.-cz. 8. és 9. §-a alapján eljáró árvaszék mindenekelőtt állapítsa meg, vajjon az illető kiskorúnak atyja vagy anyja az atyai hatalomnak (1877:XX. t.-cz. 15. §), illetőleg a természetes és törvényes gyámságnak (1877:XX. t.-cz. 35., 36. és 39. §) jogilag gyakorlatában van-e? ha igen, szereztesse meg az árvaszék az illető szülőtől alkalmas módon a törvényes képviselői beleegyezést. Ha a szülő a törvényes képviselői beleegyezést azért nem adhatja meg, mert ismeretlen helyen távol van, az árvaszék az atyának atyai hatalmát az 1877:XX. t.-cz. 23. §-ának a) pontja alapján felfüggesztheti, esetleg a törvény 22. §-a alapján megszüntetheti, illetőleg az anyát az 1877:XX. t.-cz. 45. §-a alapján természetes és törvényes gyámi tisztétől felmentheti, esetleg a törvény 57. §-a alapján a természetes és törvényes gyámságtól elmozdíthatja, feltéve, hogy az idézett törvénytörvényekben felsorolt feltételek megvannak. A határozatot az ismeretlen tartózkodású szülő részére kirendelt eseti gondnoknak kell kézbesíteni. A határozat jogerőre emelkedése után, ha az atyának atyai hatalma megszüntetve lett, az árvaszék az 1877:XX. t.-cz. 70. §-ához képest az anyának a természetes és törvényes gyámságban megerősítése tárgyában határoz, ha pedig az anya már nem él, vagy az árvaszék az anyát mozdította el a gyámságtól, a kiskorúnak gyámot rendel és minden esetben a törvényes képviselői beleegyezést illetőleg határoz.

Budapesten, 1913. évi márczius hó 14-én. A minister helyett: *Jakabffy* s. k., államtitkár.

*

Személyi hírek. Áthelyezettek: *dr. Téri Ödön* gyulafehérvári kir. közjegyző Sopronba és *dr. Farnek László* mátészalkai kir. közjegyző Vácra.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 1.
Félévre 6 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A jegyzők államosítása és magánmunkálati hatáskörük. — Illetékkiszabás és leltározás. — Az árvaszékek hatásköre. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: *Rupp Zsigmond*, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

IV. Az alkotmány visszaállítása. (Átmeneti korszak.)

Az alkotmány visszaállításával és a király megkoronázásával (1865—68) a magyar törvényhozás teremtő-képességét visszanyerte.

Megvolt már az alkotó kéz, hogy az igazság roskadozó templomát újjá építse; de az anyag, amely rendezés alá került, milyen volt, Uram Istenem! Mig a Bach-korszak bírói kara nagyobbrészt a hivatás magaslatán álló fegyelmezett elemekből állott, a Schmerling-uralom beérte mindenféle szedett-vedett kétes elemekkel. A tör-